

Ustanovka

*Eto naša ustanovka,
ustanovka slavnaja*

JAROSLAV SUK

V rusko-českém operativním slovníku, vydaném v roce 1976 a od tajněmém Janem Frolíkem o jednadvacet let později, figuruje heslo v činnosti KGB jistě centrální: *Důvěřuj - ale prověřuj*. Toto kontradikční heslo použitelné proti komukoli a kdykoli a hlásající vlastně jednoduché pravidlo *Nedůvěřuj nikomu se v působnosti orgánů realizovalo aktivitou zvanou ustanovka a do češtiny se překládalo jednoduše jako ustanovka.*

Jedná se o činnost směřující ke stavu zvanému *ustanovenie*, ve slovníku překládanému *zjištění, stanovení, nastolení*, ale jistě se používalo hovorovější *ustanovení*. Zjišťovalo se všechno, od toho přece zpravodajská služba je. Ovšem čím víc toho je zakázáno, tím více má služba práce.

Pamatují se, jak nás v sovětské škole svolali, všechny osmičky nastoupily do hlavního sálu školy a ateistické pracovnice KGB nás informovaly o zlu zakázaných sekt. Přednášely například o tom, jak musely sledovat spiklence v metru, kde tito nepřátelé sovětské moci všelijak přestupovali a nastupovali, aby zmařili sledování (tj. podnikali aktivní kroky ke zmaření vyšetřování), a jak je pak slavně dopadly při modlení a jiných zločinných rituálech.

Tak to byla jedna z činností spadajících pod pojem *ustanovka*. Někdy je třeba jen „ustanovit“ adresu, zjistit styky „objekta“, poměry na pracovišti a tak podobně. Vypárat a prosetřít trestné činy. Jindy je

MINISTERSTVO VNITRA

C. J. A/6-00 5489 1 - 34.
Dne 9. července 1954.
Provedl Šíhák
Zapsal Lebošek

PRÍKLAD
TANIE

Oblastní oddělení ministerstva vnitra

Nový Bydžov.

L.K. č.j.: A-215/1954.

Cestou ředitelství MfS-MV Hradec Králové.

USTANOVKA

byla hlášena v těchto bodech:

Činnost na Československu, okupovaná a po roce 1945, politická charakteristika a poslech k lidem, zmísení pováhové vlastnosti s způsob života, rodinné poměry, stručný o příbuzných, stručné o stycích i nezahraniční a všecky závažné sjevy.

K L A B A N Slovomír, naroden 24.12.1922 v Hradci Králové, městského původu, Čech, cel. státní příslušník, ženatý, středního vzdělání, bez politické působnosti, zaměstnan jako úředník na ministerstvu potravinářského průmyslu, 45 mca.

Bytem Praha 6, Zemského 1570/4 od 3.3.1951. Předchozí bydliště Hradec Králové, Podkrušnohoří 180.

K-pobytu hlášen dle OP sv. čís. 5,549.078 vydáno 19.9.1950 JNV Hradec Králové.

Jmenovany příbel první do Prahy bydlet dne 1.11.1945 a bydlel v Praze 6, Bubenského 75 ve studentské kolejí. V té době studoval na Vysoké škole politické. Zde bydlel do 15.6.1947, kdy se z Prahy odstěhoval dlejného spět do Hradce Králového. Znovu přišel do Prahy až v roce 1951 jíž jako ženatý. Od té doby je zaměstnan jako referent na hlavní správě ministerstva potravinářského průmyslu, obor maso, ryby v Praze II.

- Pokud bydlel po roce 1945 v Praze ve studentské kolejí nepodařilo se někdo po stránce politické zjistit, neboť studenti z té doby tam již nebydly.

V nynější době se po stránce politické nikterak neprojevuje a nikdy v bydlišti nedal nájavo, že by byl v nějaké politické straně

Zdroj: ABS

třeba jít hlouběji a „ustanovit“/navázat osobní styk, podstrčit podstavu („vyrobeného kamaráda“), navázat důvěrné vztahy, zavést sledování, nastražit léčku, napojit se na cizí korespondenci (*podstrávanie na čužuju perepisu*), zavést *odposlech* (*podslušívanie* - český slovník dává přednost skromnému *technický úkon*) a tak podobně. Všechny uvedené termíny jsou slovníková hesla! Ovšem někdy se tato činnost může obrátit i proti orgánům, v sovětských dějinách to byly generace pracovníků Československého OGPU-OGPU-NKVD-KGB, které mizely v nenasytných lágrech, v temném podzemí oné olbrímí budovy KGB na moskevském Kolcu anebo jen tak někde u zdi. Tento jev se ve slovníku skrývá pod pojmem *agenturní ustanovka*, řekl bych. Rusky *agenturnaja ustanovka*.

V těch ruských zkratkách, vyjádřených pomlčkou uvnitř slova, by se leckdo mohl ztratit, tak například *u-yyj apparat* KGB bude *ustanovočnyj apparat* KGB obsahující pracovníky zvané *ustanovčiki*. Pro větší srozumitelnost vysvětluje slovník, že to je *aparát KGB (provádějící ustanovky)*. Až teprve po ustanovce nastupovali realizátoři různých tzv. zákonných opatření, kterým se říkalo *glasnyje* (odsud *glasnost*), anebo různých opatření skrytého charakteru od poměrně nevinných sledovacích až po realizace charakteru *speciálního*, kterým se rozumí i všelijaké vraždy. Viz třeba případy Bandera, Marakov nebo Litviněnko.

Docela by mě zajímalo, zda i dnes tento termín mezi současnými pracovníky dané branže u nás ještě žije.